

SZENT BRUNÓ

I. LEVÉL ZÖLD RADOLFHOZ

1. Tisztelendő Radolf reims-i prépost úrnak Brunó a legőszintébb szeretet hódolatával üdvözlét küldi.

Egy régi és kipróbált barátság hűsége tűnik fel benned, mely annál ragyogóbb és dicséretre méltóbb, mennél ritkábban fordul elő ilyesmi az emberek között. Mert bár a nagy távolság és a hosszú idő testileg elválaszt minket egymástól, jóságos lelked mégsem tudott barátodtól elszakadni. Ez eléggé kifejezésre jutott igen szívélyes leveledből, melyben barátságosan kedveskedtél nekem, valamint jótéteményeidből, melyeket nemcsak nekem, hanem miattunk Bernát testvérnek is bőkezűen juttattál, és még néhány jeltől. Ezt hálával viszonzzuk kegyességednek, mely ugyan nem ér fel érdemeiddel, de azért a szeretet tiszta forrásából fakad.

2. Egy bizonyos zarándokot, aki egyéb küldetésekben elég megbízhatónak bizonyult, hozzád irányítottunk egy levéllel; de mivel mindezidáig nem került elő, méltónak ítéltünk elküldeni drágaságodhoz egyvalakit a mieink közül, aki majd élőszóban bőven beszámol mindarról, ami minket illet, mivel e tollal és tintával nemigen tudjuk ezt kellő módon megtenni¹.

3. Tudatjuk tehát méltóságoddal, mert úgy véljük, nem lesz számodra kellemetlen, hogy testileg – bár lelkileg is úgy lenne –, és ami a külső dolgokat illeti, olyan jól vagyok, ahogyan csak kívánni lehet. Ugyanakkor esedezve várom Isten irgalmas kezét, hogy belsőleg is meggyógyítsa minden betegségemet, és javaival kielégítse kívánságomat².

4. Kalábria területén, egy lakott vidéktől minden oldalról elég távol eső remeteségben lakom szerzetes testvérekkel, akik közül néhányan igen műveltek. Kitartanak az isteni őrállásban, várva uruk visszatértét, hogy mihelyt zörget, ajtót nyissanak neki.³ Hogyan mondjam el méltón a hely szép fekvését, mérsékelt és kedvező éghajlatát, vagy a hegyek közt hosszan elnyúló tágas és szép síkságot, a rajta zöldellő réteket és virágzó legelőket? Vagy a lágyan emelkedő dombok látványát, az árnyas völgyek mélyedéseit, tele kedves folyókkal, patakokkal és forrásokkal, ki tudná kellőképpen lefesteni? Nem hiányoznak az öntözött kertek sem, teli különféle bőven termő gyümölcsfákkal.

5. De minek időzök ezeknél ennyit? Okos embernek van más szórakozása is, jóval kedvesebbek és hasznosabbak, mert isteniek. Mégis, a gyöngébb lélek, mely a szigorú fegyelemben és lelki gyakorlatokban kimerült, ezekben gyakran

¹ Vö. 3Jn 13

² Zsolt 103,3.5

³ Lk 12,36

megkönnyebbül és fellélegzik. Hiszen az íj, ha folytonosan meg van feszítve, ernyedtebb lesz, és kevésbé alkalmas feladatára.⁴

6. De hogy az egyedüllét és a puszta csendje mi hasznot és isteni örömet hoz az azt kedvelőknek, azt csak azok tudják, akik megtapasztalták. Itt az erős emberek kedvükre visszavonulhatnak és elidőzhetnek magukban, amennyit csak akarnak, szenvedélyesen művelhetik az erények csíráit, és boldogan táplálkozhatnak a paradicsom gyümölcseivel.

Itt felkutatják azt a szemet, melynek derűs pillantása megsebzi a Jegyest szerelemmel⁵, melynek tisztasága megpillantja Istent.

Itt tevékeny tétlenséget űznek, és nyugalmas cselekvésben pihennek meg.

Itt a küzdelem fáradságáért az áhított jutalommal fizet Isten az ő atlétáinak: a békével, melyet a világ nem ismer⁶, és a Szentlélekben való örömmel⁷.

Ez az a csinos, szép tekintetű Ráchel, akit Jákob jobban szeretett, bár kevesebb gyermeket szült, mint a termékenyebb, de csipás Lea.⁸ Kevesebben vannak ugyanis a szemlélődés fiai, mint a tevékenységé; mégis Józsefet és Benjaminszint atyjuk jobban szerette testvéreiknél. Ez az a legjobb rész, melyet Mária választott, mely el nem vétetik.⁹

7. Ez az a gyönyörű sunemi leányzó, az egyetlen szűz, akit arra szemeltek ki Izraelben, hogy az öreg Dávidot ápolja és melengesse.¹⁰ Bárcsak egyedül őt szeretnéd, kedves testvérem, hogy ölelésében felmelegedve az isteni szerelemtől lángolj! Ha az ő szeretete egyszer beköltözne a lelkedbe, mindjárt megvetnéd a világ dicsőségét, ezt a csábító és hízogó csalót, könnyűszerrel félredobnád a gondterhes vagyont, mely igen megterheli a lelket, és a gyönyöröktől is megundorodnál, melyek egyformán kárára vannak testnek és léleknek.

8. Hisz tudja okosságod, ki mondja: Aki szereti a világot, és ami a világban van – ez pedig a test gyönyöre, a szemek kívánsága és a nagyravágyás –, abban nincs meg az Atya szeretete;¹¹ továbbá: Aki barátja a világnak, az Isten ellenségévé válik.¹² Mi lehet olyan elvetemült, ennyire az örült és romlott elme szüleménye, mi lehet oly veszedelmes, mi szerencsétlenebb, mint ellenségeskedést folytatni azzal, akinek hatalmának ellenállni, igazságos bosszújától megmenekülni nem vagy képes? „Talán erősebbek vagyunk nála?”¹³ Azért, mert kegyes türelme pillanatnyilag bűnbánatra szólít fel,¹⁴ talán végül nem fogja megbosszulni az őt ért sérelmeket és megvetést? Hiszen mi lehet fonákabb, az értelemmel, igazsággal és magával a természettel

⁴ Vö. Cassianus, Collatio XXIV,21

⁵ Vö. Én 4,9

⁶ Vö. Jn 14,27

⁷ Vö. Róm 14,17

⁸ Vö. Ter 29,17

⁹ Lk 10,42

¹⁰ Vö. 1Kir 1,2

¹¹ Vö. 1Jn 2,15k

¹² Jak 4,4

¹³ 1Kor 10, 22

¹⁴ Vö. Róm 2,4

annyira ellentétben álló dolog, mint a teremtményt jobban szeretni a Teremtőnél¹⁵, a múlandókra inkább törekedni, mint az örökre, a földiekre inkább, mint a mennyieikre?

9. Mit szándékozol tehát tenni, kedvesem? Mi más, mint hogy hiszel az isteni tanácsoknak, hiszel az igazságnak, mely nem tud megcsalni? Hisz mindenkinek szól a tanácsa: „Jöjjetek hozzám mind, akik fáradoztok és terhet hordoztok, és én felüdítlek titeket”.¹⁶ Hát nem a legrosszabb és haszontalan fáradság, ha az embert szétfeszítik a rendetlen kívánságok, ha egyfolytában gyötrik a megkívánt dolgok miatti gondok és aggodalmak, félelem és fájdalom? És mi nehezebb teher, mint az, ami a lelket az ő méltóságának magasából leszorítja a legalantasabb szintekig, vagyis minden igazságtalanság? Menekülj tehát, testvérem, ezektől a bosszúságoktól és nyomorúságoktól, és költözz át evilág viharából a biztos és nyugodt kikötőbe.

10. Azt is tudja okosságod, mit mond nekünk a Bölcsesség maga: „Aki le nem mond mindenről, amije van, nem lehet az én tanítványom”.¹⁷ Ki ne látná, hogy milyen szép, milyen hasznos és örvendetes az ő iskolájában a Szentlélek vezetése alatt maradni és az isteni filozófiát tanulni, mely egyedül ad igazi boldogságot?

11. Ennélfogva megéri a fáradságot, hogy okosságod figyelmes vizsgálattal megfontolja, hogy ha már erre Isten szerelme nem hív, ha ekkora jutalmak haszna nem ösztönöz, legalább a szükség és a büntetéstől való félelem kellene, hogy erre unszoljon téged.

12. Hisz tudod, miféle ígérettel vagy elkötelezve, és kinek. Mindenható és rettenetes az, akinek önkéntes és teljesen elfogadott ajándékként felajánlottad magad; neki hazudni nem szabad, és nem is célszerű, és nem hagyja, hogy büntetlenül gúnyt űzzenek belőle¹⁸.

13. Bizonyosan emlékszik kedvességed, hogy amikor én, te és Félszemű Fulco egy nap együtt voltunk az Ádám háza melletti kertben, ahol akkortájt vendégeskedtem, azt hiszem, egy ideig beszélgettünk evilág hamis gyönyöreiről és múlandó gazdagságáról, valamint az örök dicsőség örömeiről. Isteni szerelemtől lobogva megígértük, megfogadtuk és elhatároztuk, hogy a közeljövőben elhagyjuk evilág tűnékenységét, és az örök dolgok után rugaszkodunk, és hogy szerzetesi ruhát öltünk. Amit meg is tettünk volna rögtön, ha Fulco nem ment volna Rómába; az ő visszatéréséig elhalasztottuk a dolgot. A visszatérés késett, és egyéb ügyek is közbejöttek, így aztán a lélek kihűlt, a lelkesedés elenyészett.

14. Mi más van tehát hátra kedvesem, mint hogy egy ekkora tartozás kötelékeitől mihamarabb szabaddá tedd magad, nehogy egy ilyen súlyos és hosszantartó hazugság vétke miatt a Mindenható haragjába és ezzel együtt rettenetes kínokba ütközz? Hiszen melyik hatalmasság hagyná magát alárendeltjétől büntetlenül rászédetni egy megígért adománnyal, különösen, ha az számára oly nagyrebecsült és értékes? Higgy azért, ne nekem, hanem a prófétának, sőt a Szentléleknek, aki azt mondja: „Tegyetek fogadalmat és teljesítsétek az Úrnak, Isteneteknek mind, akik

¹⁵ Vö. Róm 1,25

¹⁶ Mt 11,28

¹⁷ Lk 14,33

¹⁸ Vö. Gal 6,7; Jób 24,12

körülötte adományokat hoztok: a rettenetesnek, aki megakasztja a fejedelmek lélegzetét, a rettenetesnek a föld királyai előtt”.¹⁹ Az Urat hallod, a te Istenedet; a rettenetést hallod, aki megakasztja a fejedelmek lélegzetét, a rettenetést a föld királyai előtt. Miért sulykolja belénk mindezt Isten Lelke, ha nem azért, hogy megígért fogadalmad teljesítésére késztesen? Mit vonakodsz megtenni azt, ami javaidnak semmiféle elvesztését vagy csorbítását nem jelenti, s amely téged jóval inkább elhalmoz haszonnal, mint azt, akinek teljesíted?

15. Azért ne tartson vissza a csalóka gazdagság, hiszen az nem képes elúzni a szegénységet, sem az előjárói méltóság, melyet kezelni nem lehet a lélek nagy veszedelme nélkül. Idegen tulajdont ugyanis, melynek kezelője vagy, nem pedig tulajdonosa, saját hasznodra fordítani, engedelmekkel mondva, éppoly gyűlöletes, mint igazságtalan. Ha tehát csillogásra és dicsőségre vágyva nagyszámú cselédséget tartasz, és erre nem elegendő az, ami jogszerűen megillet, nemde szükséges, hogy valamiképpen másoktól vedd el azt, amit másoknak juttatsz? Ez pedig nem jótékonyosság, sem bőkezűség. Mert semmi sem bőkezűség, ami nem jogszerű is egyúttal.

16. Arra is szeretném kedvességedet rábeszélni, hogy az érsek úr szüksége miatt, aki sokat ad és támaszkodik is tanácsaidra (márpedig nem könnyű mindig igaz és hasznos tanácsot adni), ne hagyd magad visszatartani az isteni szeretettől, mely amennyivel igazabb, annyival hasznosabb is. De hát mi lehet olyan igaz, olyan hasznos, az emberi természettel annyira veleszületett és egybevágó dolog, mint szeretni a jót? És mi más lehet olyan jó, mint Isten? Sőt, mi más jó, mint egyedül Isten?²⁰ Ezért mondja az a szent lélek, amely részlegesen megérezte ennek a jónak hasonlíthatatlan ékességét, ragyogását és szépségét, a szerelem lángjától felgyuladva: „Szomjazza lelkem az erős, élő Istent: mikor jutok oda, hogy Isten színe előtt megjelenjek?”²¹

17. Bárcsak, testvér, ne utasítanád el a figyelmeztető barátot! Bárcsak ne találnának nálad süket fülekre a Szentlélek szavai! Bárcsak eleget tennél vágyamnak és hosszú várakozásomnak, kedvesem, hogy ne kelljen tovább gyötrődnie lelkemnek az érted való aggodalmaktól, gondoktól és félelemtől! Hiszen ha megtörténne, amitől Isten mentsen, hogy előbb távozol az életből, mint hogy törlesztetted volna fogadalmi tartozásodat, engem a vigasz legcsekélyebb reménye nélküli, folytonos bánkódásban hagynál itt.

18. Ezért nagyon kérlek, tedd meg nekem, hogy legalább az imádság okáért méltóztatsz eljönni Szent Miklóshoz²², és onnan hozzánk. Akkor majd meglátod azt, aki téged mindenek fölött szeret, élőszóban beszélhetünk dolgaink állásáról, a szerzetesi rendről és mindarról, ami közös javunkat illeti. Bízom az Úrban, hogy nem fogod sajnálni egy ekkora utazás fáradságait.

19. Túlléptem egy levél csekély terjedelmét, hogy ha már testileg nem lehetek nálad, legalább a hosszabb társalgás útján veled időzzek.

¹⁹ Zsolt 76,12k

²⁰ Vö. Mk 10,18; Lk 18,19

²¹ Zsolt 42,3

²² Szent Miklós ereklyéihez, Bariba.

Buzgón kívánok neked, testvérem, tartós egészséget, valamint tanácsaink emlékezetben tartását. Kérlek, küldd el nekünk Szent Remig életét, mivel itt mifelénk képtelenség megszerezni. Jó egészséget!

© Kartuzija Pleterje

II. LEVÉL KARTAUZI FIAIHOZ

1. Testvéreinek, akiket Krisztusban mindenek fölött szeret, Brunó testvér üdvözlét küldi az Úrban.

A mi áldott Landuin testvérünk részletes és édes beszámolójából értesültem a ti ésszerű és valóban dicséretreméltó fegyelmetek hajlíthatatlan szigoráról, valamint hallottam szent szeretetetekről és szakadatlan igyekezetetekről mindaz iránt, ami romlatlan és tisztességes. Lelkem ujjong az Úrban.²³ Tényleg ujjongok, és kedvem támad az Urat dicsérni és hálát adni neki, és mégis keserűen sóhajtozom. Ujjongok ugyan, és pedig méltán, erényeitek gyarapodó gyümölcsei felett, magam miatt azonban szomorkodom és szégyenkezem, amiért tunyán és hanyagul heverek bűneim szennyében.

2. Örvendjete tehát, kedves testvéreim, boldog sorsotokon és Isten kegyelmének irántatok való bőkezűségén. Örvendjete, hogy megmenekültetek a háborgó világ sokféle veszélyéből és hajótöréseiből. Örvendjete, hogy egy félreeső kikötő nyugodt és biztos révébe értetek, ahová ugyan sokan vágyakoztak, sőt sokan nem kis erőfeszítést tettek érte, mégsem jutottak el oda. Sokan pedig, miután elérték, kizárattak, mert egyiküknek sem adatott meg felülről. Ezért, testvéreim, tekintsétek biztos és kipróbált ténynek, hogy ha valaki ehhez az áhított jóhoz egyszer hozzájutott, és aztán valahogyan elszalasztotta, mindvégig bánni fogja, ha valamit is számít neki lelke üdvössége.

3. Rólatok, legkedvesebb laikus testvéreim, azt mondom: Magasztalja lelkem az Urat,²⁴ amint szemlélem rajtatok az ő irgalmának nagyszerűségét priorotok és szerető atyátok beszámolója alapján, aki sokat dicsekszik és örül miattatok. Örülünk mi is, mert bár a betűk ismeretét nélkülözitek, a hatalmas Isten tulajdon ujjával írta szívetekbe²⁵ szent törvényének nem csupán szeretetét, de ismeretét is. Tettekkel mutatjátok meg ugyanis, mi az, amit szerettek és ismertek. Hiszen teljes figyelemmel és igyekezettel megtartjátok a valódi engedelmességet, ami nem más, mint Isten parancsainak végrehajtása, kulcsa és pecsétje a teljes lelki fegyelemnek, amely el sem képzelhető nagy alázat és kiemelkedő türelem nélkül, és mindig együtt jár az Úr tiszta szerelmével és valódi felebaráti szeretettel. Mindebből nyilvánvaló, hogy bölcsen szedegetitek magát a Szentírás édes és éltető gyümölcset.

4. Tehát, testvéreim, tartsatok ki abban, ahová eljutottatok, és kerüljétek, mint a pestist, azoknak a hiú világiaknak beteges falkáját, akik irományaikat terjesztik, és olyasmiről motyognak, amit nem értenek, és nem is szeretnek, melynek szóval és tettel ellentmondanak. Dologtalan csavargók²⁶, ócsárolnak mindent, ami jó és szerzeteshez illő, és azt hiszik, hogy attól lesznek dicséretre méltók, ha a dicséretre

²³ Vö. Lk 1,47

²⁴ Lk 1,46

²⁵ Vö. 2Kor 3,3

²⁶ *Gyrovagi*: így nevezték azokat a kóbor „szerzeteseket“, akik néhány fős csoportokba verődve, szabályzat, fegyelem és helyhez-kötöttség nélkül éltek. Egy ilyen *gyrovagus*-csoport Chartreuse közelében is megtelepedett, és folyamatosan nyugtalanította a fiatal szerzetes-közösséget, míg Szent Hugó püspök ki nem közösi tette és el nem űzte őket.

méltókat rossz hírbe hozzák; gyűlöletes számukra az engedelmisség és mindenfajta fegyelem.

5. Landuin testvért magunknál akartam tartani súlyos és gyakori betegségei miatt; mivel azonban úgy találja, hogy nélkületek semmi sem egészséges, semmi sem örvendetes, semmi sem éltető és hasznos számára, nem egyezett bele, értetek ontott könnyek forrásával és sok sóhajtozással tanúsítva előttem, milyen sokat számítottok neki, és milyen tökéletes szeretettel szeret titeket. Ezért nem akartam semmiféle kényszert alkalmazni, nehogy megbántsam őt, vagy titeket, akik oly drágák vagytok nekem erényeitek érdemei miatt.

Azért buzgón intelek benneteket, testvéreim, és szerényen és állhatatosan kérlek, hogy a szeretetet, melyet a szívetekben hordoztok, tettekkel is mutassátok ki iránta, mint drága priorotok és atyátok iránt, kedvesen és előrelátóan megadva neki mindazt, amire sokféle gyengélkedése miatt szüksége van. Előfordulhat, hogy ebben az emberbaráti szolgálatban nem ért majd veletek egyet, és inkább akarja veszélynek kitenni egészségét és életét, mint hogy valamit engedjen a testi fegyelem szigorúságából. Ez teljességgel elfogadhatatlan. Talán szégyelli, hogy ő, aki első ember a rendben, e tekintetben utolsónak bizonyul, attól félve, nehogy őmiatta valaki közületek lazábbá vagy lagymatagabbá váljon, bár szerintem ettől egyáltalán nem kell tartani. Hogy tehát ne legyetek hűjával ennek a kegyelemnek, megengedjük nektek, szeretteim, hogy ebben az egy dologban helyettesítsetek minket, hogy így lehetőségetek legyen tisztelettel ráerőltetni mindazt, amit egészsége érdekében nyújtotok neki.

6. Rólam, testvérek, tudnotok kell, hogy Isten után egyetlen vágyam hozzátok menni és látni titeket. És, amint tehetem, meg is teszem, Isten segítségével. Jó egészséget!